

СЛОВО

Без мови немає нації!

Просвіти



ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

7 (488), 19–25 лютого 2009



Фото Ксенії Гладішевої

Стрітєння... Це коли зима з весною стрічаються і весна перемагає! Майбутній цвіт всміхається з-під снігу, і серце озивається надіями...

МОВА — НАЦІОНАЛЬНА ГІДНІСТЬ ДЕРЖАВИ ДО 20-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Іван ЮЩУК,
професор, член Центрального правління
Всеукраїнського товариства "Просвіта"
ім. Т. Шевченка

Кінець 80-х років минулого століття. Горбачовська перебудова. Гласність. Відносна свобода слова під пильним наглядом КДБ. Проте литовці, грузини вже відверто протестують проти свого колоніального становища в радянсько-російській імперії. Піднімають голос за свої національні права й українці, яких імперія ще не встигла винищити голодоморами, у ГУЛАГах, Сандормохах, психушках.

У Києві в приміщенні Спілки письменників, починаючи з березня 1987 року, щомісяця збирається Клуб шанувальників української мови, зорганізований Сергієм Плачидою, — велика зала Спілки не вміщає всіх, хто бажав бути на його засіданнях. У Львові розгортає активну діяльність Товариство рідної мови, очолюване Романом Іваничуком. У Полтаві діє клуб "Рідне слово", у Переяславі-Хмельницькому виникає гурток "Криниця", у Рівному створюється об'єднання "Шанувальники рідної мови", в Одесі заявляє про себе Товариство української мови та культури ім. Т. Шевченка "Південна громада" та ін.

Нарешті 11–12 лютого 1989 року в приміщенні київського Будинку кіно за сприяння тодішнього секретаря ЦК КПУ з ідеології Леоніда Кравчука відбувся установчий з'їзд, який проголосив створення Всеукраїнського Товариства української мови ім. Т. Шевченка. Його першим головою обрано Дмитра Павличка. Мета Товариства була та сама, що й попередніх розрізаних клубів, гуртків, об'єднань, — захист зневажених радянсько-російською імперією на-

ціональних прав українців на власну культуру й мову. 12 жовтня 1991-го Товариство було перейменоване на Всеукраїнське товариство "Просвіта" ім. Тараса Шевченка, і тим підкреслено його зв'язок із "Просвітою", знищеною московською владою.

Товариство розгорнуло боротьбу за утвердження української мови в усіх ділянках суспільного життя. Воно взяло участь у підготовці "Закону про мови в Українській РСР" (1989), а потім у контролі за його дотриманням. Важливу роль відіграло Товариство в консолідації національно свідомих сил і під час виборів до Верховної Ради України 1990 року, яка проголосила спочатку суверенітет, а потім і незалежність України. Товариство було організатором патріотичного походу Україною "Дзвін-90", величного святкування 500-річчя українського козацтва, вшанування пам'яті Героїв Крут, провело в Харкові на початку 1993 року першу в Україні наукову конференцію, присвячену трагедії українського народу — Голодомору 1932–1933 років, стало ініціатором акції "Передаймо нащадкам наш скарб — рідну мову!", започаткувало фестивалі української пісні "Червона рута" тощо.

Але тим часом, доки національно-демократичні сили, спираючись на власний ентузіазм, організовували конференції, проводили мітинги, виступали із заявами, колишні колонізатори різного етнічного походження, але однаково просякнуті шовіністичним великодержавним духом, використовуючи своє службове становище й корупційні зв'язки, прибирали до рук банки, підприємства, засоби масової інформації; маніпулювали громадською свідомістю й утверджувалися у владі. Це переважно ті,

хто звільняв своїх дітей від вивчення "тубільної" української мови, масово переводив школи на російську мову навчання, топтався по українській духовності.

Це ж вони, колишні колонізатори, чинили шалений опір прийняттю 10 статті Конституції України, а тепер ігнорують її. Це вони, обіймаючи високі державні посади в Україні, публічно заявляють, що "в Україні государственный язык должен быть один — русский. И так рано или поздно будет". І не тільки заявляють, а й роблять усе для того, щоб знищити українську мову в Україні: загляньте лише у книжкові магазини, подивіться на книжково-газетні розкладки, на аудіоелектронну продукцію, увімкніть телевизор, зайдіть у будь-яку державну чи недержавну установу, послухайте виступи народних депутатів певної категорії у Верховній Раді України.

Капітал в Україні в неукраїнських руках. Якщо французька, німецька чи італійська буржуазія під час переходу від феодалізму до капіталізму (а Україна переживає саме такий період) не тільки дбала про своє збагачення, а й підтримувала культуру та мову свого народу, бо почувалася його частиною, — то неукраїнським олігархам в Україні байдуже й українська культура, й українська мова, бо вона не їхня. Вони спонсорують видання неукраїнською мовою, часто навіть антиукраїнські; телебачення використовують для одурманення й морального розкладу українського суспільства; українську культуру тримають на голодному пайку, надаючи перевагу будь-якій культурі, тільки не українській. Це не Симиренки, не Терещенки й не Чикаленки.

Закінчення на стор. 2

ВІТАЄМО!

Лауреатами Всеукраїнської просвітянської премії імені Бориса Грінченка за 2008 рік названо доцента Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, громадського діяча Олексія Неживого та кандидата філологічних наук, доцента НУ "Львівська політехніка", політика, депутата Львівської облради Ірину Фаріон.

Всеукраїнську премію імені Бориса Грінченка було встановлено ВУТ "Просвіта" ім. Тараса Шевченка 2003 року з метою відзначення учених, просвітян, громадських і політичних діячів, які зробили значний внесок у розбудову незалежної України, утвердження державної української мови, розвитку національної культури, відродження історичної пам'яті, формування національної свідомості та піднесення духовності українського народу, просвітицьку і подвижницьку діяльність у ім'я розвитку України.

Свого часу цією премією були відзначені: Богдан Пастух (перший голова Луганської обласної "Просвіти", вчений), Іван Ющук (професор, один із засновників ТУМ "Просвіта" ім. Т. Шевченка, автор багатьох підручників з української мови), Анатолій Погрібний (доктор філологічних наук, професор, письменник, громадський діяч), Олександр Пономарів (доктор філологічних наук, перекладач, громадський діяч), Лариса Масенко (професор, доктор філологічних наук, автор науцістворчих досліджень з української мови), Володимир Заремба (письменник, громадський діяч, м. Дніпропетровськ).

Центральне правління
ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка

Добровільні пожертви

"На Кобзареву Церкву":

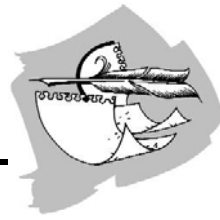
МБФ "Українська Родина"

Р/р № 26045200145101

в Подільській філії АКБ "Київ",

МФО 320401 ЗКПО 21709106

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 904 806 грн



Як літати — то тільки душами.
Обійматися — то крильми.
...Посідаймо отут, під грушею,
де сиділи батьки й мами.
Поговоримо і помовчимо,
заспіваєм на все село.
І по-божому, і по-вовчому,
і по-всякому нам було.
Бо не сила, а доля зрушила
потихеньку — одна на всіх.
Посідаймо собі під грушею,
пом'янімо усіх живих.
Бо й самі вже у вирій линемо,
наче ниточка сирова.

От і був хоч на мить людиною,
яка плаче, а не вбива.

*Хочу і маю відвагу йти
самітно і бути собою.*

Б. І. Антонич

Золота самота над пером,
Срібна паморозь думи нічної,
І молитва, відбита луною,
І свіча над схолим Дністром...
Мово рідна!
Навіщо й мені
Прорізаєш вуста осокою?
Крижаніє папір під рукою.
Уклякає душа при вогні.
На пісні і на зорі ясні
Над гіркою
стрімкою
водою,
На грозу, що була молодою,
Як розхлюпаний дзвін вдалині,
Я повільно іду уночі,
А мину стороною —
Грім наосліп гукне і за мною
І вогонь одійде від свічі.

Останній день, остання воля,
Остання тиша на піску,
І поминальна грудка солі
На крижаному рушнику,

І сірий вітер проти ночі,
І тихе слово при кінці.
І Україна очі в очі
Стоїть зі свічкою в руці...

І тільки жар підків упав на луки —
Серпневий кінч прогупотів у ніч.
Не вичахай, пречиста моя муко,
Такою ти й судилася мені.

Люблю тебе. А все ніяк не звикну.
Так само в невщухаючу грозу
Я цілував би пустку в чорні вікна,
Губами випікаючи сльозу.

Ти блискавка, якої не вблагати.
Та громом обізватись не мені.
Сивіє жар осіннього багаття.
А вітер попіл сіє по стерні.

Минем і ми, як спалахи сліпучі,
Як серпень цей, завійний, мов юга.
...Палає пустка на самотній кручі —
Вогонь до мене руки простяга.

Заграй мені, коли печаль насуне,
Якого лиха пальці намовчать.
Є душі дротяні, а єсть — як струни.
Ось поведи смичком — і зазвучать.

Одне життя тобі співає скрипка,
А мабуть, що співає не одне.
Ой мамо-скрипко, скрипонько-покрітко,
Та ж носиш ти під серцем і мене.

Ще вистраждаєш, вимучиш, зголосиш,
Ще сльози кинеш в ніженьки гульбі.
І що той Бог, і що ті поголоси,
Коли болить струни, а не тобі!

Зціплю вуста і вже тебе не рушу.
Нехай по нас трава чи й кропива.
Чого ж ти плачеш в отемнілу душу?
Який музика скрипку продава?

Ще кожен звук ятриться, наче рана.
Ще хтось тебе за серце перейма.

Павло ГІРНИК

СРІБНА ПАМОРОЗЬ ДУМИ НІЧНОЇ

Як душу сповідатимеш, Іване,
Коли на ній живиночки нема?..

*...А як впали гуси на поле,
бо крила їм
пообмерзали,
то багато хто з киями
тоді ходив бити.*

З розмови

Чуєш, брате-соколику,
відлітали гуси...
Вже й поля позамерзали,
і дощі загусли,

Вже й морози невсипущі
підпалили крила.
От і впали біля хати
старого Кирила.

Похилили голівоньки,
край дороги стали
І дзьобами до порогу
сніги прогортали.

— Що ж ви, гуси-гусенята,
поморили тіло?
Підрізатиму вам крила,
аби не летіли,

Продаватиму у місті
цілісіньку зиму,
Купуватиму на старість
добрячу лозину

Та й битиму себе, дурня,
аби не ридати...
Стали гуси його сльози
дзьобами втирати.

Зимували, домерзали у дідовій хаті.
А старий ходив по людях
пшениці прохати.

Насміялися сусіди із дурного діда —
У самих щербата ложка суха до обіду,

І самих нужда здавила — куди твоє діло!
...Гуси тислися до діда і крилами гріли.

До весни таки діждали,
знялися над ставом,
А старенького по тому за літо не стало.

Чуєш, брате-соколику, — село стороною.
Нема кому в цілім світі піти за труною.

Налетіли дикі гуси, натрудили крила,
Все шукали-виглядали старого Кирила.

Чи їм тіло поболіло, чи неба замало,
Чи почули, як над дідом
земля западала?

Ой ви, гуси-гусенята, птахи перелітні!
Не знайти вже вам Кирила
на оцьому світі,

Не поплутати дзьобами сухенькі сивини,
Не зігріти у могилі крилами своїми...

*Скінчилися муки, надія не ошукала...
З щоденника С. Руданського*

Сповідаймося, друже, але не тужимо —
Перелітна розмова серця виміта.
Край твоєї дороги дощіє ожина.
Край моєї дороги чорніє сльота.

Поки наша зоря ще не впала на крицю,
Поки вперта рука ще тримає перо,
Є у нас Трахтемирів, козацька столиця,
Що вже сунеться з кручі
в зелений Дніпро,

Є дорога далека, туман при долині,
Є пісні незабуті, степи і гаї.



Творчий вечір Павла Гірника (праворуч) відбувся
в Національному музеї Т. Г. Шевченка у Києві.
Виступає Василь Портяк

Є де вмерти — спасибі й на тому,
Україно.
Упаду головою на руки твої.

ТРУПА САДОВСЬКОГО

Оце вже і вдома.
Холоне під вітром калина,
А біля калини упав сивий кінч на бігу...
Пустить ночувати, дорого і хуртовино,
Нас так небагато сьогодні іде по снігу.

Чи нас не палила одвічна нужда поодинці,
Чи нам попід ребра дочасний
мороз не вгорів,
Коли ми вертались додому,
як ті погорільці,
Питаючи шлях у останніх сліпих кобзарів?

І що буде потім?
І хто ми тобі, Україно, —
Причинні актори, пройдисвіти,
знані будь-де,
Чи тиха сльоза, нерозкаяна, неопалима,
Яка ще тремтить на щоці,
та ось-ось упаде?

Оце вже і вдома...
За комір накидає снігу,
Ледь видні вузенькі
сліди замете на полях.
Пустити ночувати, країно ласкава і тиха,
Де падають зорі і небо доточує шлях...

А я боюся знати, моя пташко,
Що й ти колись засвітишся мені
Так само незурочено і тяжко,
Як срібна зірка в сивому вікні.

А я боюся нині розуміти,
Яка печаль між нами пролягла,
І чути вітер, скрижанілий вітер,
Що душу розтина на два крила.

Бо я не владний над тобою, мово,
І часом, проклинаючи знання,
Так стережуся сказаного слова,
Як блискавки, що цілить навмання.

Ніколи свого серця не щербі,
Аби лише виспівувати гарно.

Не промовчи Шевченка у собі.
Не прокричи Стефаніка задарма.

Творив Тараса гнів, а не жура.
А що поробиш, люде без'язикий,
Коли з-за ґрат у душу зазира
Твоя свобода, змучена до крику,

Коли поети пнуться в паничі,
І побратими цвенькають потроху,
І кобза почорніла на плечі,
Як домовина вбитої епохи?!

Не возлюби себе. Не розгуби.
Ні голосу, ні стогону, ні слуху.
Шевченко йде дорогами доби
І завжди обирає кручі духу.

Іде і йтиме у тривожний час,
І вже його не зупинить нікому.
Ви чуєте?
Минаючи Парнас,
Шевченко повертається додому!

Відбери мені мову, Господи,
Трохи пам'яті відбери —
Буде вільно і буде просто
Навзнак падати на вітри.

Довго мовчки іти туманом,
Посміхаючись в тихім сні,
По якому ходила мама,
По якому ходить мені.

Забуватиму окрім болю,
І Чернечої, і Дніпра
Самовбивчу свою неволю
І від неба, і від пера.

Буде спокій і буде сила,
Буде щастя таке земне!..
Тільки більше не буде сина...
І навіщо мені мене?

Зозуленько моя, над тихою водою
Уже не ти, а тінь, уже не тінь, а зойк.
Текла оця ріка, мабуть, з палеозою
І знову потече собі в палеозою.

Підуть за нею в світ тополя і калина,
Піде вода з криниць, сади і спориші.
Питатимеш тоді хіба що тільки в глини,
Чи треба Україні інакшої душі.

Тече свята ріка — і вже не буде з нами,
Вдивляється вогонь у небо не своє.
З останніх рушників забутими словами
І мертвим, і живим зозуля прокує.

Згасала свічка, і згасала ніч.
Мені не спалось — слухав калатало.
І вмер вогонь. І стелі — як не стало.
І вітер ліг до ніг — холодний пес.

Прислухався... А хтось і справді йде
І будить обважнілу тишу.
Та спить село. Дітей лише колишуть
Натомлені до пісні матері.

То все, мабуть, причулося вночі.
Заскмілив пес — пригрівся. Засвітало.
...Я сам був дзвоном. Серце калатало.
Цю ніч і ти послухай, як себе.

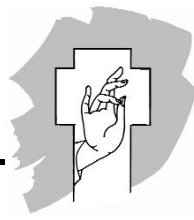
ОРАНКА

Про це нагадають долоні. І скроні.
Таке не примариться в сні.
...Орали город мій знесилени коні
І падали в борозні.

Над ними знущався батіг і погонич:
— Гаття, вороні, гат-тя!
Крилами поле орали коні,
Які обтяло життя.

Чи ти вгамуєшся, ситий світе,
Чи зійде віще зерно,
Чи допоможе мені злетіти
Крилате, але — ярмо?!

Бо той погонич, і кінч, і крила —
Це все моє і в мені.
Гаття, мої коні. Гат-тя, мої милі!
І падаю в борозні...



ВІН ЗМУШУВАВ СТРЕПЕНУТИСЯ ДУШУ

Лариса КОПАНЬ

“Смерть кожної людини сприймається великою трагедією, а смерть людини великої — справжня катастрофа для людства”, — писав в есеї “Три долі” Павло Архипович Загребельний. Ці слова, на жаль, сьогодні стосуються самого автора — патріарха української прози, одного з найталановитіших і найчитабельніших прозаїків сучасності. Нам ще доведеться зводити голоси про нього у часі минулому. Бо його думка і слово поруч, вони полемізують з нами, підштовхують до роздумів — чи йдеться про твір історичний, чи на сучасну тему. Фактичні розсипи сюжетів, образів, характе-

рів — він писав багато, розгонисто, й за це йому дорікала критика. Сам же Павло Архипович принципово ратував за прозу багатослівну, а не за телеграфний скоропис, за прозу, яка демонструвала б “казкове багатство слів, думок, душевних поривів”.

У самого ж автора цих “слів і думок” було стільки, що він не завжди міг убити їх у рамки чергового художнього твору. Так з’явилася й остання його книжка, що вийшла у видавництві “Пульсари” 2008 р., “Думки наррозхрист”. Невеличка за обсягом, але стільки в ній болючого, трепетного — про нашу історію, національну славу і сором, про віру. Адже, на його думку, слід не тільки шукати дорогу до Храму, як це стало

модним казати після фільму Тенгіза Абуладзе “Покаяння”, — “треба той Храм ще й збудувати самому”.

Він будував його все життя. І коли своєю напівсирітською душею відчув подих голодної смерті 33-го, і коли сімнадцятилітнім хлопцем пішов під свинцевий дощ, і в полоні, коли “стояв у черзі... на смерть”, і в таборах сталінських... А коли у віконці долі з’являлося світло, і він мав змогу вчитися — вбирив знання спрагло, бо хіба ж інакше міг стати енциклопедистом? Мав щастя відчувати радість творчості, піднесення, відкриття нових талантів. Але з чим порівняти страждання, коли створений ним світ, його літературне дітище зазнавало потопту? У несправедливих присудах критиків зітлівала частка душі письменника. Минав час. Він змушував її стрепенутися. І знову будував Храм. До останнього подиху.

Пропонуємо читачам “Слова Просвіти” статтю П. А. Загребельного “Три долі. Шевченко” із книжки “Думки наррозхрист”.

Тільки слово Шевченкове сколихнуло душі до самих глибин.
Три вірші з Орської кріпості (1847).

*Один у другого питаєм,
Нащо нас мати привела?..
Самому чудно. А де ж дітись?..*

*Ой стрічка до стрічки
Мережаю три ніченьки,
Мережаю, вишиваю,
У неділю погуляю.*

А через рік страшний вірш “А нумо знову віршувати”, де про себе: “А воно, убоге, моллодеє, сивоусе, — звичайне, дитина...”

Як можна вмістити в душі найтяжчу розпуку і тисячолітню безжурність? Велику душу безберегу треба мати.

Коли хто хоче промовляти словом до людей, він повинен забути про надмірну серйозність, набундючену самоповагу, менторство і занудливість. Треба давати собі (й читачеві) спочинок то в сміхові, то в розчуленості, то у втечі від своїх часів. Толстой знав таємницю успіху, тому між романами і повістями писав трактати, проповіді, полеміку, богохульствував, бунтував, рикав, як лев. Сміється не вмів і дорікав усім, хто сміється, але робив це не в романах, а в інших писаннях.

Достоевський кожний свій роман наповнював, окрім матерій архісерйозних аж до безнадії, до “бездн”, ще й полемікою, проповідями, сентиментальністю, легендами, комедійними сценами, блазнюванням, слізьми, пафосом (аж до ходульності!). І це рятувало його від тої пошлості, в яку неминуче впадають усі, хто хоче написати багато, не маючи за душею й жмені думок.

Шекспір! Прожив 52 роки. Першу п’єсу написав у 26 (друга частина “Генріха VI”), останню (“Буря”) — в 48 років. Усе життя писав наперемену трагедії, комедії, історичні хроніки, поеми, сонети. Після страшного “Річарда III” — “Комедія помилок”, після “Юлія Цезаря” — “Як вам це сподобається” і “Дванадцята ніч”, після “Гамлета” — “Кінець — ділу вінець”, “Міра за міру”. Тільки “Отелло”, “Король Лір” і “Макбет” були написані без інтермедій за два роки — 1604 і 1605 — своєрідний апофеоз генія, після якого він спалахнув тільки в загадковий “Бурі”. Проте й у цих трагедіях — блазні, відьми, шаленці. “Король Лір” — один із найпохмуріших творів Шекспіра — починається сміхом: Глостер, якого в III акті осліплять, розповідає про свої любовні пригоди.

Цікаво, що така закономірність (перепочинок від надмірного напруження душі) простежується навіть у циклі казematських поезій Шевченка.

Та чи й просто перепочинок це? Поєднання двох стихій — сліз і сміху, трагічного й комічного, болю й надії — це, власне, і є найяскравіший вияв безсмертя народного духу. Безсмертя і величі. Шевченко відчував це надзвичайно гостро, і через всю його поезію проходить це відчуття.

І в “Перебенді”, написаному 1839 року:

*Отакий-то Перебендя,
Старий та химерний!
Заспіває весільно,
А на журбу зверне.*

І у вірші “Гоголю” 1844 року:

*Нехай, брате. А ми будем
Сміятись та плакати.*

І в передсмертному “Чи не покинуть нам, небого”, де знижено-розвеселене поєднується з трагедійно-урочистим навіть в одному рядку:

*На той світ, друже мій, до Бога,
Почимчикуєм спочивать.*

Природа наділила кожен народ своєю мовою. В цьому була якась вища доцільність, якої ми досі ще не вміємо збагнути, а економісти взагалі її заперечують, бо для них головне — суцільна заінтегрованість світу, щоб світ був, як піщаний кар’єр, що його може грабувати будь-хто.

Поет повинен промовляти до світу мовою і голосом свого народу — тільки тоді він стане великим. Нині вік зоднаковіння. Дроч пише, як Вознесенський, Вознесенський — як Ален Гінзберг. А от Вінграновський не зважає ні на які літературні моди і вперто пише по-своєму. “Лягла зима, і білі солов’ї затьохкали холодними вустами...”

Павло ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ

ТРИ ДОЛІ. ШЕВЧЕНКО

Хмельницького й Сквороду. Два царі доклали немало зусиль для знищення цього великого генія, хотіли повернути його в первісний стан, у невідомість і темряву, бо, мовляв, тільки неграмотні володіють “охранным духом” і справді епічною мовою, перевчені ж захоплюються газетними теоріями і збиваються з путі істинної. Останній цар, переконаний у марності зусиль своїх попередників, які засланнями й казематами однаково нічого не вдіяли ні з Пушкіним, ні з Чернишевським, ні з Достоевським, ні з Горьким, хотів звелити Академії наук зовсім викреслити зі словника слово “інтелігент”. На щастя, словники царям не підвладні.

У нас усі питання про геніїв починаються з епохи. Мовляв, на зміну такому-то ладу приходив такий і т. д. Що цим пояснюється? Адже в тій самій епосі співіснували Пушкін і Кукольник, Шевченко й Куліш, Моцарт і Сальєрі. Про Наполеона говорили: “Він виховався на “Вертері” Гете і на творах Руссо”. А хіба Пестель, який бився з Наполеоном під Бородіном, не вихований теж на “Вертері” і “Новій Елоїзі”? І хіба не на цих творах виховувався генерал Милорадович, який під Бородіном разом з Пестелем мужньо захищав свободу своєї вітчизни, а через тринадцять років на Сенатській площі в Петербурзі вивів полки проти Пестеля і його друзів-декабристів, захищаючи царсько-самодержавний деспотизм?

Шевченко піднявся з рабства. Всі російські генії з дворян, а тут — із рабів.

*...Возвеличу
Малих отих рабов німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово.*

Звідки цей геніальний намір — словом стати на захист народу цілого?

Історичний досвід і традиція. Шабля і слово — це споконвічна зброя українського народу. Козак ішов у походи з бандурою так само, як сьогодні геолог або дослідник Антарктики — з гітарою. Знамення часу. Козак Мамай — шабля на дереві, а в руках бандура. Козаки обирали отаманами тих, хто володів словом: співав, сам складав пісні, був оратором, мав розум. Для козаків розум був найвищими святощами, може, тому, що кинути були в такі нетрі життя, де не було ніяких святощів. У давній думі нашій співалось, як козаків застала на морі буря, і кошовий, щоб порятуватися, пропонував товариству знайти між собою грішника, який накликав на всіх гнів Божий, і кинути його у воду. Тоді винним перед Богом і товариством обзивався писар військовий — пирятинський попович Олексій, але козаки й слухати такого не хотіли:

*Ти ж святее письмо
в руки береш: читаєш,
Нас, простих людей, на все
добре навчаєш,*

Роки і віки намагаються віддалити його від нас, а він не піддається, він щодень стає ближчим, дорожчим, зрозумілішим.

І щодень потрібнішим...

Час відступає безсило перед вулканічним клекотом високих дум. Відкрилося ще в дитинстві, хоч не могло належно зодягтися в думку, але неминуче мало прийти згодом, бо все життя йдеш до великих синів свого народу, розпочавши цю прекрасну мандрівку з повитих сріблястим серпанком чарівності дитячих літ. Довідаєшся про безліч марних спроб завоювати, підкорити людство засобами негідними й ганебними (підкорення завжди ганебне!) і переконаєшся, що найвища честь — належати людству. Долю народів творять не самі лиш економічні умови життя, а й думка, ідея, духовність. Дух багатолікий, як Протей. Є дух поступу, свободи, гуманізму, і є дух обскурантизму, ворожості до людини, зневаги до свободи й краси.

Несила було охопити красу й велич Шевченкового бунтарського слова, вичерпати розсипища його сяйливих дум. “Неначе той Дніпро широкий, слова його лились, текли”. Його поезії можна читати і з трибун міжнародних форумів, і наодинці з найдорожчою людиною. “По якому правдивому, святому закону і землею, всім даною, і сердешним людом торгуєте?”

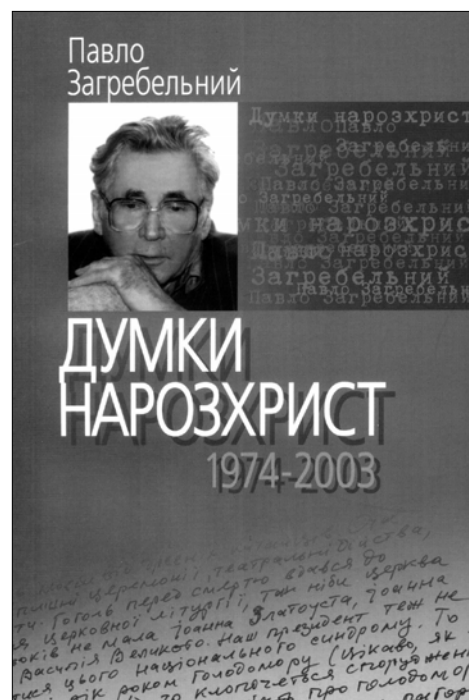
Шевченко, як майже всі генії, не мав легкого життя. Страждав разом зі своїм поневоленим народом. Та велич не в стражданнях, а в перемозі над ними. Шевченко належить до тих, хто переміг: “Караюсь, мучуся... але не каюсь!..” Правда вела його, світила йому, сяяла. “Ми просто йшли. У нас нема зерна неправди за собою”.

Він належав до тих нечисленних обранців людства, які не дбають про власне щастя, бо все їхнє життя — це боротьба за правду. Слова з його поезії “Муза” прочитуються й сьогодні як великий заповіт усім, хто йде в літературу:

*Моя порадонько святая!
Моя ти доле молодая!
Не покидай мене. Вночі,
І вдень, і ввечері, і рано
Витай зо мною і учи,
Учи неложними устами
Сказати правду...*

Доступний і приступний кожному, хто прочитає бодай рядок його поезії, Шевченко водночас — поет неймовірно мистецької досконалості. Провінційної обмеженості, отих глухих, задущлих бур’янів немає й сліду в його поезіях. Лірична сила його генія — неперевершена. Сила уяви — небачена. Чуття слова — приголомшливе. Природність, невимушеність стилю — дивовижні. Простота — гранично прекрасна. Осць відкрилася йому найвища таємниця простоти, поєднаної з найбільшими глибинами, і вмерла разом з ним, але водночас дала живе в його поезіях, які далі чарують тебе своєю відкривалістю навіть тоді й там, де героїзм намагаються замінити комфортом, силу духу — монотонністю загальної освіченості, революційні прагнення — буденним дбанням про підвищення продуктивності праці, шукання істини — безсилим борюканням з примарами нез’ясованих міжнародних конфліктів.

Шевченко в історії свого народу був інтелігентом більшим за Ярослава Мудрого,



Як же найбільше гріхів на себе маєш?

Навряд чи знайдемо такий епізод в епосі ще якогось народу.

Коли народ перестав чути поезію, він втрачає в своїй душі щось дуже значне. Це тривожне явище. Занепад поезії — занепад душ. Народ бореться з цим навіть несвідомо. Коли історичні умови склалися так, що ми не мали професійних поетів, народ створив сотні тисяч пісень, неповторні думи, білини.

Усі великі українці були поетами: полководець Хмельницький, філософ Скворода, письменник Шевченко.

Хмельницький був не тільки великий гетьман, а й великий поет. Може, добра половина дум про його часи — це його власні. Не записували — все потонуло в безіменності й смутку часів. Шаблею здобули державну волю, але особистої волі ні шабля Хмеля, ні гайдамацькі вила не дали. Шевченко, мовби відчуваючи це (бачить на власному гіркому досвіді), обирає слово.

Тоді — Франко, Леся, Коцюбинський, Тичина.

При Хмельницькому українська нація народилася, заявивши про себе світові.

Шевченко дав їй самоусвідомлення. А двісті років між цим — аморфне існування, сумні співи, молитви, чухання чубів і полковницько-сотницька гризня між собою.

Навіть ум Сквородою виявився безсилим перед цією нетечею.



Народ — це мова. Щоразу, як великий твір перекладається іншою мовою, відбувається мовби нове втілення того народу. Скільки перекладів, стільки й перевтілень. Український народ уже сотні разів знову й знову народжувався у безлічі перекладів Шевченкових поезій.

Шевченко безсмертний завдяки українській мові, а українська мова безсмертна завдяки Шевченку.

Чи є в Шевченка слова “відтак”, “рвійно”, “сливе”, “покіль”, “буя”, “мрево”, “завше”, “затим”, “певний” (у значенні “деякий”), “котрий” (у значенні “який”), “тощо”? І чи є такі покручі в піснях і думках народних? А ми вперто засмічуємо таким “доробком” сторінки своїх писань.

Ось уривок із сучасного роману про Шевченка. Автор пише: “Вірші його замучували. Вже третій місяць. Злива!.. Де б він не був, що б не робив, терзають душу, пестять і рвуться, рвуться на білий світ...”

Одне слово “пестять” — і немає Шевченка. Не треба й дантесів.

Гесіод розповідав, як музи вчили його писень біля підніжжя Гелікону, де він пас батьківські вівці.

А Шевченко? Які музи вчили його, коли він пас ягнята за селом? Гайдамацькі музи, музи степів, Дніпра, сивих туманів, диких бур'янів і козацького реготу.

Шевченко був упертій, як мала дитина, як пророк, як геній. Він пишався своїм родом, дідом-гайдамакою, поколіннями предків-бунтарів, історією, народом.

Рівний з рівними і пан між панами, визнав тільки ієрархію розуму, талановитості й порядності.

Ненавидів нездар, лакиз і паразитів. (У “Трьох лірниках”: “Нема хисту, то й не бреші”.)

Природа дала йому життєрадісний дух, який помагав Шевченкові долати найтяжче горе і пережити страшні роки, а буйна уява і пам'ять рятували від зневіри, туги, розпачу.

Репніна не бачила Тарасових очей, коли він прийшов до неї в Москві після заслання. Геніям в очі зазирає тільки вічність, і тільки вона бачить в них сліпучий блиск, велике сяйво.

Про поетів найкраще сказав Гоголь: “Поэты берутся не откуда же нибудь из-за моря, но исходят из своего народа. Это — огни, из него излетевшие, передовые вестники сил его”.

Ще він сказав, що справлені поети: “Точно разнозвонные колокола”.

Чи знав Шевченко задрощі? Чи боявся, що хтось напише краще за нього? Він не знав цього принизливого почуття. Дрібні душі вмирають і забуваються навіки, а справжня велич живе і торжествує.

Коли Шевченко був у Вільні, йому, мабуть, показували базиліанський монастир, в одній з келій якого ув'язнено було на півроку (жовтень 1823—березень 1824) А. Міцкевича за належність до таємничих товариств філоматів (друзів науки) і філаретів (друзів добродетності).

Тоді Петербург, смерть Пушкіна і його безсмертя, невмирущий дух декабристів...

Згодом це проросло кирило-мефодіївцями і наміром змінити весь слов'янський світ.

Чому в Шевченка жодного вірша про Київ? Петербург був столицею, там цар,

чиновний бюрократичний центр імперії, не живе видіння, марево, сірий туман у душах. Це треба було проклинати, він це робив. А Київ? Генерал-губернаторство, одне з 52-х російських губернаторств? Він згадав недобрим словом тих капралів, що правили Україною, — ось і все. А люди жили не в Києві — на просторах. Простори, гнів, клекіт, прокляття, що піднімаються до самого Бога! Географія його не обходила. Історія? Навіть у біблійських правіках цікавив тільки клекіт гніву.

Вистраждав це велике право, бо з 47 років життя тільки 13 відносно свободи. А то: 24 роки рабства в кріпаччині, 10 років солдатської каторги.

Російські царі особистим прикладом показували своїм сатрапам, як треба “тащити и не пущать”, і не тільки “высочайшими” указами відсилали на плаху Разіна й Пугачова, а декабристів на шибеницю, а й власноруч виписували смертні присуди геніальним творам і їхнім авторам.

“Просвіщенна” Катерина II звеліла засудити на смерть, а тоді “помилувала” Сибіром Олександра Радищева, а його книгу “Путешествие из Петербурга в Москву” спалити за те, що вона “наполнена самыми вредными умствованиями, разрушающими покой общественный, умаляющими должное ко властям уважение, стремящимися к тому, чтоб произвель в народе негодование противу начальников и начальства и, наконец, оскорбительными, неистовыми изречениями противу сана и власти царской”.

Олександр II, коли його просили помилувати Шевченка, власноруч “начертав” на клопотанні: “Он оскорбил мою мать”.

Навіть термінологія повторюється! Микола I, який мав уже власний досвід розправи з декабристами, Пушкіним, Лермонтовим, влаштувавши судилище Шевченкові. Але виявив ще більшу катівську винахідливість.

У страшому царському вирокі “Під найсуворіший нагляд, з заборонаю писати й малювати” значиться: “Призначити рядовим в Оренбурзькій окремій корпус, з правом вислуги”. В “Щоденнику” поет напише, що такого вирокі не зміг би вигадати й сам сатана. В листі до А. Лизогуба (29. XII. 1849): “Мені здається, що якби сам Рафаель воскрес отут, то через тиждень умер би з голоду або найнявся б у татарина кози пасти”.

А за тиждень у листі до О. Бодяньського:

*А не продам себе людям,
В найми не наймуся.*

Правом вислуги Шевченко не скористався, знехтував, потоптав царську “милість”. Ось тут він піднявся над єфрейторсько-унтер-офіцерським світоглядом, над віками!

*Караюсь, мучуся...
але не каюсь!..*

Ось так і бувало: віки цілі лежить щось непомітно-рівнинне, спокійне і дрімотне, як степи, а тоді вибухне бунтом, геніальністю, вічністю. Така Хмельниччина. Такий Шевченко.

1974—1984 рр.

ДО ПИТАННЯ «ПУШКІН І УКРАЇНА»

Асан ХУРШУТОВ,
історик, культуролог,
м. Ялта

*Тиха украинская ночь.
Прозрачно небо. Звезды блещут.
Своей дремоты превозмочь
Не хочет воздух. Чуть трепещут
Сребристых тополей листы.*

Із травня 1820 р., коли двадцятирічний Олександр Пушкін їхав через Київ до місця своєї висилки — Катеринослава, надалі, з осені того самого року до кінця липня 1824-го, спершу дорогою на Північний Кавказ, а потім, замешкавши в Одесі й мандруючи Україною, мав безліч нагод живого спілкування з ліричною українською природою, з українцями.

Ці зустрічі залишили помітний слід у поезії Пушкіна. Немає сумніву, що певні стереотипи масової свідомості росіян, точніше, правлячих кіл російського суспільства, представником яких був аристократ Пушкін, впливали на оцінку й художній опис поетом українців початку XVIII сторіччя у поемі “Полтава”, на його ставлення до натяку на загрозу, тоді ще нерезальну, втрати Росією українських та білоруських земель. Однак не можна стверджувати, що оцінки і стереотипи Пушкіна повністю збіглися із загальноприйнятими.

Творчість поета відобразила самий факт існування самобутнього українського етносу з його власною національною самосвідомістю та національною ідеєю. Вона — проста відповідь-спростування на вигадки деяких політичних провокаторів-українофобів, які й досі стверджують “штучність” самих понять “Україна” та “українці”.

Характер українців, зокрема, запорозьких козаків, їхнє історично зумовлене ставлення до Росії, її державницьких порядків, що вступали у суперечність з українським національним досвідом, найповніше віддзеркалені в поемі “Полтава”, яку Пушкін, за його власним свідченням, хотів спершу назвати “Мазепа”.

*Украина глухо волновалась.
Давно в ней искра разгоралась.
Друзья кровавой старины
Народной чаяли войны.*

*.....
Теперь бы грянуть нам войною
На ненавистную Москву!*

Головний герой поеми, прагнучи скористатися своїм, як йому гадалось, історичним шансом, використовує для втілення задуму особливості демократичного козацького світогляду, занотовані в історичній пам'яті народу негативні приклади ставлення деспотичної Московії до вільнолюбних “синів неба” (етнонім “хохол” у тюрських мовах визначається як неба (кок) син (огул, оол). Старий гетьман і діє відповідно:

*Его подосланные слуги:
Там на Дону казацки круги
Они с Булавиным мутят,
Там бундят диких орд отвагу;
Там за порогами Днепра
Страцают буйную ватагу
Самодержавием Петра.*

Перед читачем у діях і словах бунтівного гетьмана визріває національна ідея-імператив хоч і спорідненого з росіянами, але іншого за етногенезом, національним характером і способом життя народу. У поемі досить об'єктивно показано існування ідеї незалежності України, планів і спроб її реалізації на початку XVIII сторіччя:

*Без милой вольности и славы
Склоняли долго мы главы
Под покровительством Варшавы,
Под самовластием Москвы.
Но независимой державой
Украине быть уже пора...*

1845 року видатний український історик Михайло Максимович, працями якого захоплювався Пушкін, у листі до свого “північного” друга-опонента Михайла Погодіна

зазначив: “Мені приємно згадати, що про “Полтаву” Пушкіна я першим (1829) в “Атенеї” писав, як про поему народну та історичну”. (“Атенеї” — тогочасний літературно-критичний журнал.)

Те, що Пушкін глибоко цікавився українською історією, доводив у дослідженні відомий пушкініст, професор Юліан Оксман, який, зокрема, пише: “У паперах Пушкіна зберігся начерк, який точно фіксує схему якоїсь періодизації історії України. Цей начерк давно відомий з друку, але досі майже не приверттає уваги дослідників”.

Інтерес поета до української історії поглибився 1831 року в зв'язку з польським повстанням, що, під гаслом “За нашу і вашу свободу” поширилось на землі Правобережної України. Не забуваймо, що Пушкін жив у часи найвищої військової могутності Росії, був свідком її звитяжних воєн проти Османської імперії (“Кто покорил вершины Тавра”), Персії (“Пред кем смирилась Эривань”, її колоніального просування на північному заході, півдні, Далекому Сході (“От финских хладных скал до пламенной Колхиды”, “...от потрясенного Кремля до стен недвижного Китая”), врешті, її перемоги над самим Наполеоном. Уся ця великодержавницька пиха, якою була пройнята правляча верхівка Петербурга, не могла не зачепити свідомості навіть далеко від політики Пушкіна, що видно і в “Полтаві”, і в сумнозвісних віршах “Бородинская годовщина” та “Клеветникам России”.

Однак, він не перебував в ейфорії, передчуваючи нелегкі випробування для Росії у майбутньому, її можливий геополітичний відступ:

*Куда отвинем строй твердых?
За Буг, до Ворсклы, до Лимана?
За кем останется Вольня?
За кем наследие Богдана?*

Поет добре усвідомлював, що Україна існує як арена зіткнення цивілізацій та як країна, розташована на дотичній західно-християнського та русько-християнського світів. Він визначає межі можливого відступу імперії — від Західного Бугу, нинішнього українсько-польського кордону, Ворскли на добре знайомій Пушкіну Полтавщині, населення якої й тоді, й нині розділене в орієнтації на Схід або ж на Захід, і, врешті-решт, до Лиману, близько східного кордону теперішньої України.

Так само і пушкінська формула-образ “наследие Богдана” має різноманітне смислове тлумачення. Це Україна як культурно-історична цілісність, що намагалася самовизначитись як незалежна держава у середині XVII сторіччя в результаті переможної війни українських козаків проти гніту Речі Посполитої. Це сама ідея самостійності, що заглиблювалася корінням в історію Запорозької Січі. Це і певна політична традиція, геополітичний вибір, що був не до кінця реалізований Хмельницьким та його наступниками.

Нині “наследие Богдана” по-різному сприймають у різних частинах України народні маси й “еліти”.

Продовжуючи роздуми, Пушкін запитує себе й читача:

*Наш Киев дряхлый, златоглавый,
Сей пращур русских городов
Сроднит ли с буйною Варшавой
Святыню всех своих гробов?*

У цих, актуальних і сьгодніми рядках — визнання особливого статусу Києва, який позиціонує себе окремо від Москви та Петербурга, давньої багатовекторності українського політикуму, припущення думки про можливу відмову Києва від “наследия Богдана”.

Пушкін, попри своє виховання і погляди, вмів ставитися до інших народів (навіть тих, хто, відстоюючи свою самобутність та волю, мусили протистояти могутній імперії, чи ж тих, хто у недалекому минулому були її рівними суперниками) як до природних людських колективів, кожен з яких мав свою “національну душу” і право на збереження власного життєустрою.

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження.
Початок у 2003—2007 рр.,
ч. 10, 15, 21, 24, 34, 49
за 2008 р.

Білявська, ім'я не вказано, м. Київ	500,00
Галак О. В., м. Київ	100,00
Коева О. М., смт Іванівка Одеської обл.	33,00
Марценюк-Кухарук М. Г., м. Київ	500,00
Маслова Д. О., м. Вінниця	50,00
Митюра В. І., м. Київ	100,00
Романенко Ю. М., м. Вінниця	50,00
Саратовкін І. Г., м. Харків	100,00
Саратовкіна Л. В., м. Харків	200,00
Сулима С. О., м. Луцьк	30,00
Тарабрина Л. В., с. Орлове Мелітопольського р-ну	

Запорізької обл.	50,00	Гарвасюк Ірина	10,00
Трач М. М., м. Львів	200,00	Гевусь Ірина	10,00
Трофимчук М. І., м. Новоград-Волинський		Данилюк Вікторія	10,00
Житомирської обл.	150,00	Данилюк Степан	10,00
		Зарецький Андрій	5,00
		Йоан Галина	10,00
		Кальчук Тетяна	15,00
		Ковальчук Олена	10,00
		Лимар Сергій	10,00
		Мужило Юлія	15,00
		Мушкала Андрій	5,00
		Николіук Оксана	10,00
		Ністор Аліна	10,00
		Паньків Тарас	5,00
		Присмак Андрій	10,00
		Рудик Богдана	10,00
		Савчак Тарас	15,00
		Склярчук Назар	5,00
		Стратій Інна	7,00
		Ябчанка Мар'яна	5,00
		Всього	262,00

Поправка

Безручко Тарас	10,00
Бензак Павло	5,00
Бурак Ігор	10,00
Винницька Світлана	
Степанівна, класний керівник	50,00



Антоніна Якімова родом з міста Костополя, що на Рівненщині. Закінчила Київський університет ім. Т. Шевченка за спеціальністю іноземна філологія. Викладала іноземну й українську мову в одній із київських шкіл.

Познайомилася з болгариним, який працював у Києві. Вийшла заміж. Одного разу чоловік сказав Антоніні Миколаївні: “Я хотів би, щоб ти пожила на моїй етнічній батьківщині”.

Так 2002 року вона опинилася в Болгарії. Відкрила для себе багато цікавого. Познайомилася з країною, її культурою, українською діаспорою, з тим, що пов’язує Болгарію з Україною.

Поява української діаспори в Болгарії пов’язана насамперед з відомим українським істориком Михайлом Драгомановим, який приїхав до Софії 1889 року на запрошення болгарського міністра освіти і викладав новітню історію у Вищій школі (нині Софійський університет “Св. Климент Охридський”). Тодішні яскраві представники українства в Болгарії активно пропагували українську історію й культуру.

Поповнила діаспору наступна хвиля емігрантів з України після жовтневого перевороту 1917 року, серед них патріотів-українців було близько 2000. Третю хвилю емігрантів називають “шлюбною”, її складають люди, які опинилися в Болгарії в результаті міжнародних шлюбів.

Нині українців на консульському обліку в Посольстві України в Софії та Генконсульстві у Варні понад 2500 осіб. Якщо врахувати й тих, що не перебувають на обліку, то близько шести тисяч.

Основні осередки українства — Софія, Варна, Бургас, Добрич, Сілістра, Велико-Тирново, Плевен.

У Болгарії українська діаспора не така згуртована, як, наприклад,

“Треба напружити всі сили, гукнути поклик до всіх, у кого билосся і б’ється серце, до розвою нашої рідної мови”, — писав Панас Мирний. Днями до нашої редакції завітали творчі особистості, патріотки, які виконують заповіт класика: Антоніна Якімова і Надія Купчинська. Вони різні, працюють у різних умовах, галузях і навіть державах. Але роблять спільну справу. Пані Антоніна пропагує українську мову в Болгарії, а пані Надія керує молодіжним вокальним гуртом “Диво”, який надає українській мові, пісні високого звучання. Ця шпальта нашої газети присвячена їм.

ОБМІНЮЄМОСЯ КУЛЬТУРНИМИ ЗДОБУТКАМИ

у Латвії, але все-таки українські товариства мають вплив.

Антоніна Якімова, приїхавши до Болгарії, познайомилася з представниками діаспори, прийшла на зібрання одного з найчисленніших товариств “Мати Україна”, яке є членом Європейського конгресу українців, готує подання до Світового Конгресу, і їй як досвідченому фахівцеві дипломат з Українського Посольства Микола Ярмолюк запропонував вести недільні курси з української мови.

“Перше заняття в Софії ми провели 14 листопада 2002 року. Оскільки не було приміщення, я попросила чоловіка, і ми навчалися в його офісі після закінчення робочого дня.

У зв’язку з цим працювали тільки з дорослими, — розповідає Антоніна Миколаївна. — Це не був стабільний контингент. Приходили люди, які могли і хотіли навчатися. Я так будувала заняття, що на будь-яке з них можна було прийти й працювати. На заняттях, які часом відвідували й болгарки, розповідала про наш звичай, традиції. На відміну від нас, болгарки, приміром, день Святого Мико-

лая відзначають як свято для дорослих. Вважають його покровителем мандрівників, рибалок, а також банкірів. На це свято в них обов’язково має бути риба, але купувати її треба з лускою. Коли жінка чистить рибу, треба слідкувати, щоб жодна лусочка не впала на підлогу, бо, за повір’ям, не буде грошей.

Я привезла сценарії свята Святого Миколая для дитячих садків, які склали разом з викладачкою Київського педуніверситету ім. М. Драгоманова Іриною Невінчаною, спільно з Людмилою Жиковою переклали їх болгарською мовою, і в Софії виховательки дитячих дошкільних закладів запозичили наш досвід.

Торік Посольство України надало нам кімнату для занять. Міністерство закордонних справ виділило кошти для обладнання цієї кімнати під клас. Коли я повернуся до Софії, має відбутися відкриття класу. Заняття проводитимемо з посольськими дітьми, а до них долучимуться діти українців, які мешкають у Софії.

Звичайно, будуть учні різного віку. В Інституті українознавства,



Фото Євгена Букета

де директором Петро Кононенко, розробили відповідну програму від першого до дванадцятого класу. Хочу спробувати проводити заняття за цією програмою”.

У Болгарії шанують пам’ять Михайла Драгоманова. За активної участі Антоніни Якімової, яка є головою оргкомітету, вже три роки поспіль навчальний рік починається з конференції “Драгоманівські студії”. У ній беруть участь школа, товариство “Мати Україна”, Посольство України в Болгарії. Учасники конференції опоряджують могилу Драгоманова, покладають квіти.

Невдовзі вийде збірник доповідей, які прозвучали на конференціях. Доповіді готують активісти діаспори: Василь Жуківський, журналіст, секретар фонду “Мати Україна”, Лідія Терзійська, доцент, кура-

тор українського відділення Софійського університету, яке відкрили 1986 року, Олена Коцева, журналіст, кандидат філологічних наук, Валентина Драгулева, викладач української мови Софійського університету, виконавчий директор товариства “Мати Україна”, інші науковці.

Тематика доповідей — про Драгоманова і його внесок у розвиток українсько-болгарських зв’язків, розвиток традицій Київської історико-філологічної школи в Софійському університеті, українську діаспору Болгарії тощо. Торішня конференція була присвячена роковинам Голодомору.

У зв’язку зі святкуванням 140-річчя ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Антоніна Якімова підготувала доповідь “До 145-річчя перших перекладів Тараса Шевченка болгарською мовою”. У ній йдеться про те, що 1863 року відомий болгарський поет, публіцист, перекладач Райко Жинзіфов видав збірку, до якої входили чотири переклади поем Шевченка. Загалом цей автор переклав близько 80 творів Тараса, заклад основи шевченкознавства в Болгарії.

Нині ініціативи глав держав, Посольства України в Болгарії, українських і болгарських громадських організацій у Софії планують відкрити пам’ятник Шевченкові, для якого мерія міста вже виділила місце.

Антоніна Миколаївна розповіла, що представники болгарської діаспори — постійні делегати конгресів українців. Там ознайомилися з часописом “Слово Просвіти”. Тепер за будь-якої нагоди дістає цю газету, привозить до Болгарії, дає читати на заняттях.

“Вважаю, що читачі вашого часопису — надзвичайно цікаві, інтелегентні люди, щирі українці, патріоти. Бажаю вам усім віри в те, що Україна, українська мова була, є і завжди буде”, — сказала наша гостя.

Вокальний гурт “Диво” справді відповідає назві. Це потрібно чути. Артисти лише розпочали завойовувати серця слухачів. Байдухих, напевно, не буде. Про витоки, народження та перші кроки колективу розповідає його керівник Надія Купчинська.

— **Надіє, зараз Ви не можете уявити себе без музики. А як усе починалося?**

— У 12 років мама привела мене на репетицію хорового колективу “Фрески Києва”. Вони вже включали до репертуару духовну музику, виконували яку тоді забороняли. Проводили репетиції у церкві, в підвалі, щоб сторонні не чули. Мама була членом Народного руху, палкою прихильницею незалежності України. Виховала мене в любові до нашої пісні. “Фрески Києва” дуже сподобалися, і мама попросила: візьміть мою доньку в хор. Олександр Бондаренко, керівник, спочатку здивувався: та вона ж маленька! Але погодився послухати мене. Я заспівала українську народну пісню “Летів пташок понад воду”, яку дуже люблю змалку. І мене взяли!

Відтоді ходила на репетиції з професіоналами. Згодом почала з ними виступати. З “Фресками Києва” я дорослішала, потім влилася в хор, пізніше співала соло.

Співаючи в хорі, закінчила Київське музичне училище ім. Р. Глієра, була солісткою в Галини Горбатенко. Потім вступила до Національної музичної академії України ім. П. Чайковського. Із вдячністю згадує викладача хорового диригування, колишнього ректора Олега Тимошенка. Олег Семенович — наче справжній батько. Запам’ятався ширістю, батьківською опікою. Міг і посварити, і поспівувати, дати пора-

СОНЯЧНА АУРА «ДИВА»



Фото Надії Кир’ян

Надія Купчинська

ду. У нього багато чого навчилася. За фахом я диригент, хормейстер.

— **Що посприяло створенню гурту?**

— У складі нашого колективу я і чотири хлопці — Василь Білоус, Олександр Дмитрієв, Руслан Кірш і Андрій Чаков.

Ми всі друзі. Познайомилися, коли я ще під час навчання в консерваторії працювала викладачем хорового диригування у Київській спеціалізованій музичній школі імені М. Лисенка. Хлопці тоді навчалися в десятому-одинадцятому класах. Вирішили створити гурт. Тепер вони всі — випускники музичної академії. Ми спробували заспівати разом, нам дуже сподобалося. Назва гурту “Диво” виникла одразу, бо звучання дивовижне. Хлопці талановиті, працюють, встигають брати участь і в інших колективах. Василь захоплюється театральним мистецтвом, працює в театрі “Дах”, ми там на Різдво давали концерт. Наш бас Олександр



співає в хорі “Київ”, Андрій — у хорі “Хрещатик”.

Аранжування переважно роблю сама, щоб усім було зручно. Співаємо акапельно. Коли добираємо репертуар, кожен висловлює власну думку, пропонує. Пробуємо. У нас демократія. Однак буває, як я сказала, так і буде. Слухають, поважують, люблять.

— **Якому репертуару надаєте перевагу?**

— Наш “хрещений батько” Олександр Бондаренко подарував нам для початку свої обробки українських народних пісень: “Чом ти не прийшов”, “Тиха ніч”, “Порізала пальчик” (закарпатська народна пісня). Виконуємо українські, пісні народів світу — російські, грузинські. Значну частину репертуару становлять колядки. Дуже гарно звучить колядка Василя Жданкіна на слова Богдана Ігоря Антонича “Народився Бог на санях”.

Випустили три диски: до першого увійшли українські народні

пісні та популярні наші й зарубіжні. Другий диск приурочили до Різдва Христового, там лише колядки. На третьому — українські духовні концерти, які виконують під час літургії. Духовні твори записали на замовлення Києво-Печерської лаври.

— **Ви їздили на гастролях? Як вас сприймали?**

— На гастролі я почала їздити ще з колективом “Фрески Києва”. Це було надзвичайно. З гуртом “Диво” побували на фестивалі духовної музики “Від Різдва до Різдва” в Дніпропетровську 2005 року. Стали лауреатами. Традиційні колядки у нашому виконанні сприймали дуже прихильно. А лемківські спочатку боялися співати — чи слухатимуть східняки? Була здивована, що сприйняли і зрозуміли.

Їздили до Польщі на фестиваль “Підляська осінь” (у містах Більську, Підляську). Приймали нас дуже добре. Несемо незвичну духовну музику і сподіваємося на розуміння.

Плануємо продовжувати гастрольні поїздки, поки що Україною. Хочемо давати якнайбільше концертів у Києві. Нещодавно виступали в Музеї Івана Гончара, театрі “Дах”, колядували в церквах. Були сольні концерти у Києво-Печерській лаврі, Михайлівському соборі, Покровській церкві.

— **У Вас просто сонячна аура, світлитеся щастям. Це завдяки пісням?**

— Гадаю, що так. Музика переповнює моє ество, звучить у мені постійно. Живу нею, думаю, як написати, аранжувати.

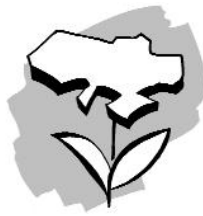
У мого чоловіка немає музичної освіти, але є почуття ритму, він грає на барабанах. Це нас об’єднує. Коли наш гурт починає співати, він бере маракас, приєднується до нас. Часто допомагає як менеджер, підтримує, ходить на всі концерти. Криза й на його бізнесі позначилася, проте прожити можна. У нас духовна гармонія, бо ми давно знаємо одне одного, любимо. Донецькі Марійці скоро два роки. В родині я щаслива.

Останній півтора року трохи випала з творчого процесу — займалася тільки Марійкою: носила її на руках. Зараз вона вже спустилася на землю, стала самостійною, тож я повернулася до творчості.

— **Що співали дитині? Колискові, які мають сильну енергетику?**

— Марійка на сон нічого не хоче слухати, співаю їй тільки вдень. Вона стихає і слухає. Коли була зовсім маленькою, я вмикала наш диск із колядками — дитина слухала з радістю. Коли закінчувався диск, просила ще. Під музику заспокоювалася, бо духовна й народна музика позитивно впливають на психічний, емоційний стан. Дитина радісна, щаслива. І я біля неї.

Сторінку підготувала
Надія КИР’ЯН



НАГАДАЄ НАРОД СВОЄ ДАВНЄ ГРОМАДСТВО

Сергій ПІДДУБНИЙ, старший науковий співробітник Української Академії дизайну, дослідник української історії та мови, с-ще Голованівськ Кіровоградської обл.

Дуже цікава і вкрай потрібна дискусія розгортається на сторінках “Слова Просвіти” про те, на які сили нам опиратися і як будувати своє життя. Маю на увазі статтю Світлани Орел “У чому зараз наша перспектива?” Боєм за справи державні пронизані багато інших виступів, і не тільки в “СП”. Але чи читають їх ті, хто розв’язує державні питання на високих щаблях влади, чи готові прислухатися?

Навряд чи від нинішньої влади, хоч би якою вона була кольору, можна чекати якісних програм, а тим більш державної волі на подолання кризових явищ, які зачепили всі сторони нашого життя. Можновладці не звикли мислити самостійно, бо завжди від когось залежали — одні від Москви, інші від Заходу, треті готові служити кожному, хто заплатить більше.

З цього приводу хочеться нагадати, що маємо власний, прадідівський досвід державотворення. Про нього згадували навіть англійські археологи С. Пігот і Г. Кларк у книжці “Предісторичні суспільства”: “Розкопки підтверджують, що тип осель, разом із системою ради старійшин і своєрідним парламентом усіх вільних громадян, які послуговувалися ще кам’яними виробами, був уже усталений у Східній Європі 5000 літ до Р.Х.”. Найдавніша українська літературна і історична пам’ятка Влескнига дає назву цього “своєрідного парламенту”: “І так правила п’ятнадцять років через Віче” (д. 3Б).

Геніальний Іван Франко у повісті “Захар Беркут” описує село, яке жило за законами віча, що ним керували Отці. Устами головного героя великий письменник і філософ залишив настанови, на які варто звернути увагу. Ось передсмертні слова старого Беркута, які він виголосив після перемоги односельців над численним монгольським військом: “Ми побідили нашим громадським ладом, нашою згодою і дружністю. Уважайте добре на се! Доки будете жити в громадському порядку, дружно держатися купи, незломно стояти всі за одного, а один за всіх, доти ніяка ворожа сила не побідить вас. Але я знаю, браття, і чує се моя душа, що се не був останній удар на нашу громадську твердиню, що за ним підуть інші і вкінці розіб’ють нашу громаду. Погані часи настануть для нашого

народу. Відчужиться брат від брата, відмежиться син від батька, і почнуться великі свари і роздори по руській землі, і пожруть вони силу народу, а тоді попаде весь народ у неволю чужим і своїм наїзникам, і вони зроблять із нього покірного слугу своїх забагів і робучого вола. **Але серед тих злиднів знов нагадає собі народ своє давнє громадство, і благо йому, коли скоро й живо нагадає собі його: се ошадить йому ціле море сліз і крови, цілі століття неволі...** Щаслив, кому судилося жити в ті дні. **Се будуть гарні дні, дні весняні, дні відродження народного”**.

Підкреслено особливі слова, пророчі. Якщо ми не зважимо на них, море сліз і крові та століття неволі триватимуть. Час повертатися до науки наших пращурів, до їхнього досвіду громадського ладу в країні. Влескнига зберегла його основні моменти. І тут не тільки прочитують з неї, а й вносять певні пропозиції.

1. Потрібно повністю змінити модель державного управління — вона повинна бути прозорою і зрозумілою кожному громадянину, а не так як сьогодні, коли ніхто не знає, хто за що відповідає і з кого питати.

Дошка 33 Влескниги нагадує: “У той давній час багато родів збирали Отці. Вони мали старших і Віча, деякі мали князів, яких обирали по сьомому колу од Коляди до Коляди”. А дошка 3Б додає: “І так правила п’ятнадцять років через Віче. А збиратися на нього і судити всякі відносини належало чесно. Так правила наші Отці: всяк міг слово сказати і те було благом”.

Тут слід зауважити, що в Радянському Союзі теж існувало щось на кшталт віча. В його ролі була Верховна Рада СРСР, до якої обирали представників усіх регіонів країни, а в ролі старших було Політбюро ЦК Компартії. Щоправда, між предківським вічем і радянським є велика різниця. Радянська Верховна Рада зобов’язана була виконати просту місію — сказати те, що на каже партія, і проголосувати так, як вирішило Політбюро. Ніхто не мав права на власну думку. Але навіть у радянському варіанті віче відіграло дуже важливу роль — об’єднавчу. На нього з’їжджалися люди різних національностей з різних регіонів, два тижні вони сиділи поруч, жили в одних готелях і кімнатах, їли за одним столом, знайомилися, налагоджували зв’язки і співробітництво, випивали по чарці... Жодні слова й обіцянки про єднання сходу, заходу і півдня України, жодні інтеграційні програми не зроблять стільки, як віче.

Зверніть увагу на фразу з Влескниги: “так правила наші Отці”. Ідеться про отців не в родинному розумінні — отець-батько, а в титулі

народному визнанні. Отці — очільники родів, волостей, обрані своєю громадою і наділені нею відповідними повноваженнями на розв’язання не лише питань місцевого значення, а й загальнодержавних. Нинішня ж Верховна Рада, втім, як і Кабінет Міністрів, і Секретаріат Президента, більш схожі на касти, які лише змагаються між собою, кому бути ближче до матеріальних благ і важелів впливу на потрібні інституції.

2. Слід водночас провести дострокові вибори президента, Верховної Ради, депутатів і голів обласних та районних рад, голів сіл і міст, а також ввести інститут ради старійшин. Звичайно, нелегко провести таку велику виборчу кампанію водночас, але це можливо. Надалі ж вибори різних гілок влади відбуватимуться в різний час.

По-перше, **президента** варто обирати, як це було у наших предків, на сім років і не більш, як на два терміни. На вибори він іде разом з віце-президентом (чи головою секретаріату), який керуватиме урядом. Прем’єр-міністр від коаліції, як сьогодні — це неминучі протистояння і конфронтації. Президент — керівник виконавчої влади, і він мусить за неї відповідати безпосередньо.

По-друге — **рада старійшин**. Її членом може бути людина не молодша 50 років. Рада має представляти всі регіони України — по три особи від областей та республіки Крим. Рада старійшин — вища палата, яка затверджує ухвалені Верховною Радою закони і подає їх на підписи президентів. В разі принципових розбіжностей рада старійшин вносить питання на віче.

По-третє, **Верховну Раду** обирають за партійними списками на чотири роки, вона займається лише законотворчою діяльністю. Працює на постійній основі, як і рада старійшин. Склад Верховної Ради не може перевищувати 200 осіб, вік депутатів — від 18 до 60 років.

По-четверте, до складу віча входять обрані на прямих виборах своїх громад голови сіл, міст, районів, областей, а також керівники найбільших і найавторитетніших громадських організацій та спілок (може, комусь видасться завеликим склад віча, проте це питання не настільки складне, щоб не врегулювати його). Збирається віче раз на рік (у разі нагальної потреби може бути і позачергове скликання) пізньої осені на 10—15 днів для розгляду найважливіших, доленосних для країни питань, як-от: обрання голови Верховного Суду, Генерального прокурора і скарбника (голови Нацбанку). Ця місія має належати не президентів, не Верховній Раді, а саме вічу. На основі подань президента і Верховної Ради кандидатури

на ці посади вносить рада старійшин. Конституційний Суд скасовується, його функції виконує Верховний Суд та саме віче, яке також може розв’язувати питання адміністративного й територіального устрою, продажу землі, визначення складу Кабінету Міністрів, штатів законодавчих та виконавчих органів влади, меж їхнього заробітку, оборонну стратегію країни тощо. Рішення ухвалюються не менш як 2/3 складу віча, зміни до Конституції — не менш 3/4.

Тільки віче, а не президент, може оголосити про припинення повноважень Верховної Ради. Воно, а не Верховна Рада, також може припинити повноваження президента, якщо він не справляється зі своїми обов’язками, і навіть вимагати від Генпрокурора порушення кримінальної справи, якщо президент порушив клятву. Віче з подачі ради старійшин також встановлює (або скасовує) пільги для посадовців на період виконання ними відповідних обов’язків.

На вічі мають головувати (по черзі один рік) керівники країв (областей). Перелік питань на його розгляд формується за результатами роботи Верховної Ради, президента, а вносять їх рада старійшин. Тобто повинно бути так, як записано у Влескнизі: спочатку вирішували отці, а тоді виносили питання на віче “так Віче ршило вслід за Отцями” (д. 32).

3. За таких умов виникає питання про долю районних і обласних держадміністрацій. Головні ролі на місцях мають виконувати ті, хто отримав довіру на виборах у своїх громадах: голова, рада і виконавчий комітет, створений цією радою. **Адміністрації ліквідовуються**, президент може мати на місцях свого представника з діловодом, юристом і водієм для нагляду за дотриманням законності на означеній території. Голови і ради також обираються терміном на чотири роки. Як члени віча, вони беруть участь у його роботі за рахунок місцевого бюджету. Ця місія дуже відповідальна, щоб залежати від держбюджету. З держбюджету фінансується канцелярія віча, яка працює на постійній основі, але з обмеженим штатом. Ми повинні вчитися правильно використовувати не

тільки кошти, а й інтелектуальні ресурси. Витратити їх на сидіння в кабінетах — злочин.

Така модель управління врівноважує авторитет і відповідальність центральних і місцевих органів влади. Значно зростають шанси не лише механічного виживання села і району, а й їхнього розвитку, навіть без проведення адмінреформи: у голови села і члена віча з’являється важелі на ділі щось робити для громади. Він не чекатиме, коли ліквідують його посаду, а працюватиме. Так рятуємо Україну від майбутніх катаклізмів.

4. Модель вічевого управління ліквідує цілу низку **корупційних каналів** — районних і обласних держадміністрацій, Кабінет Міністрів і Конституційний Суд, удвічі зменшується кількість депутатів. А це не тільки заощадження багатомільйонних сум на утримання, а й значне зменшення кількості тих, хто “кришує” злочинні схеми. Окрім усього, через віче народ отримує можливість реально впливати на Генерального прокурора і Генерального суддю. В разі, якщо вони не справляються зі своїми правозахисними обов’язками, на черговому вічі їх можна звільнити з посади, і жоден суд не допоможе їм утриматися на ній, бо рішення віча може скасувати лише саме віче. Окрім того, ця модель змусить громадян бути відповідальнішими та перебірливішими на виборах претендентів на посади. Вірогідно, значно зменшиться кількість тих, хто хотів би поживитися за чужий рахунок.

За такої моделі державної влади повинні змінитися пріоритети і цінності, тобто **у нас з’явиться шанс створити якісно нове суспільство**. Значно збільшаться шанси виявити себе на посадах не кар’єристам та злодіям, а справжнім патріотам та професіоналам.

5. У жодному разі **не можна зволікати з реформами**. Зважаючи на те, в якому політичному, економічному та фінансовому становищі зараз перебуває світ і Україна, літо маємо розпочати вже за вічевим ладом.

На закінчення додам від того ж Захара Беркута (І. Франка): “Нехай боги дідів наших благословлять вас, діти!” До діла!



Фото Олеса Дмитренка



Фото Олеса Дмитренка



Панас Титенко

ПАНАС ТИТЕНКО: ЗАРАДИ ЧОГО УСЕ ЦЕ РОБИТЬСЯ...

Ганна КОЗАЧЕНКО,
член правління Українського фонду культури

Ні, не жонглює — він диригує світлом, бо палітра його, щоразу інша, відтворює різні мелодії, відомі й невідомі, іноді навіть іще не покладені на ноти. Він уміє передати тонкість, яка поєднує ніч зі світлом, і ніжно-бузкові сутінки, які поволі переходять у ніч. Він дослухався до переливів води в річках, протоках, вулицях-каналах і фонтанах найзнаменитіших міст Європи, потім разом із колегами мандрував узбережжям мальовничого італійського озера Комо, а ще раніше — на батьківщині імпресіонізму... Враження свої виклав у картинах настільки правдиво, що, навіть заплучивши очі, бачиш, як оживає хлюпіння з олійних фарб у живу мистецьку реальність. Тоді ще один — не прошарок — шар світу відкривається містично глядачеві у цілком сучасній, простій і водночас вишуканій галереї на бульварі Лесі Українки, 23 — зовсім поряд із пам'ятником авторці невмирущої "Лісової пісні".

Живописець Панас Титенко уникає вельмовної похвалби на свою адресу, і не тільки привселюдно. Але увага до його картин не

може бути надмірною. Незмінно приязний (бо така його сутність), він радо пояснює, чого найбільше потребують його полотна, ніби вони й справді — живі істоти. Адже плерер, улюблений імпресіоністами, — це обов'язково контакт із природним, не штучним світлом. І хоч галерея "Шарм" (саме вона представляє цього разу творчість Панаса Титенка) оздоблена за останнім словом виставкового обладнання, гості на відкритті не обмежились одним відвіданням. Живопис майстра у денному освітленні відкриває рухливий світ, який зачарував художника мінливістю і дав змогу перемістити себе крізь "віконечко", прилаштоване на мольберті, у таємничий полон Титенкових фарб.

Колекціонери, які уважно стежать за творчістю Панаса Титенка, знайомляться з його новими картинами в різну пору доби. І це зрозуміло: адже обираючи живописну роботу для цілком конкретного помешкання, що стане постійною домівкою картині, поціновувачі заздалегідь обирають і тонкі нюанси доброї настрою, акумульовані художником в натюрморті, портреті чи краєвиді. Бо в кожному полотні наче існує окремих генератор справжньої, ненадуваної радості.

Бувають такі люди: втілення чистої якості. Панас Титенко і живопис — невід'ємні. Навіть родина — дружина і донька — також художники, хоч іноді стають його моделями. Надзвичайно гарні портрети-спостереження "примагнічують" глядача тонким психологізмом. Дівчинка-підліток

читає книжку; і постать, і погляд її ніби світиться романтикою, видаючи натуру творчу, чіку зовсім юну душу формує краса. Мені доводилось недавно спостерігати цей вираз обличчя у дівчинки — майбутньої балерини. Отак мить, "упіймана" пензлем Панаса Титенка, відкриває ще одну — узагальнену — закономірність самої істини. Донька художника, зображена на картині, вже виросла, її прийнято в члени НСХУ, а давній портрет, на який марно зазіхають колекціонери, вже поза часом увічноє прагнення душі до самовдосконалення.

Краєвиди митець пише інакше, втім, також вдумливо і чуттєво. Мандруючи світами, він бачить і відчуває все, але помічає тільки гарне. "Дороги, міста, нові запахи, інша мова, а головне люди — все нове, незнайоме, — зізнається П. Титенко після подорожей з арт-проектом "Maestoso Como". — Від кількох днів залишається смак побаченого, низ-

ка миттєвих, але яскравих вражень".

Найкрасивіші краєвиди Європи в картинах українського імпресіоніста Панаса Титенка справді доносять запах води, що струменить шлейфом позаду човника, пестить віддзеркаленням старовинних будівель Венеції чи Амстердама... Або ж вдихаєш, споглядаючи пейзаж, чистісіньку суміш гірського й надозерного повітря, коли вони притишують спеку на березі Комо лагідним надвечір'ям.

Під час споглядання живопису Панаса Титенка навіть не спадає на думку аналізувати композицію чи співвідношення кольорів на картинах. Палітра завжди барвиста і різноманітна, але незмінна святковість живопису чомусь викликає асоціацію з духмяною ніжністю бузкового кольору. Саме такою гамою відкривається наближення до вселенської душі, коли хоче заговорити з нами про духовне. Здається, ніби художник пише полотна легко і швидко, мов під янгольську диктовку. Втім, упійманий серцем настроїв побаченого Панас Титенко втілює вдумливо і шанобливо. Тобто музика якогось краєвиду не покидає митця, аж доки він завершує картину. Його непрагматичне око влаштоване так, що наче просіює нашу сучасність, обираючи в оточенні найкраще, яке не піддалося згубному впливу. Тому квіти в натюрмортах тільки живі й духмяні, вулиці — чисті, човни і яхти — з надійними днищами, а вітер лагідно жартує з мінливою красою небесних хмар.

Художник Панас Титенко, безперечно, посланець Світли. І хоч як розлітаються його картини з кожної виставки — стара Європа стає ціліснішою, коли вдвляється в краєвиди України чи бачить своє, близьке, мов довірливо розкрити душу, на полотнах митця. "Заради того усе і робиться на пленерах..."



МИСТЕЦЬКИЙ ФЕНОМЕН САЄНКІВ



Ніна Саєнко на відкритті виставки

Віталій КОВАЛЕНКО,
журналіст, м. Київ

"Сіверська борозна" — таку назву отримала виставка художніх творів сімейної династії Саєнків. Експонати виставлено в Національній спілці майстрів народного мистецтва України.

Феномен Саєнків бере початок з XIX ст. Основоположником роду був народний художник України Олександр Саєнко. Продовжують його справу донька — заслужений діяч мистецтв України Ніна Олександрівна та її донька Леся Майданець-Саєнко разом з вихованцями мистецької студії ім. Олександра Саєнка.

Ніна Саєнко відома в Україні як митець, мистецтвознавець, режисер масштабних мистецьких акцій, знавець музейної справи, консультант з декоративного та народного мистецтва. Її талант розвивався серед чарівної сіверської природи, в родині, де панувала висока культура. У творчості Ніна Саєнко ґрунтується на глибинних здобутках українського народного мистецтва, розвиває їх і підносить на новий рівень у новаторському самовираженні, сприйнятті традицій культури як основи національної духовності.

Творчий діапазон її творів широкий — від складного тематичного гобелена ("Козацька балада"), спокійних симетричних композицій ("Святковий", "Рожевий цвіт"), складних за колористичною гамою, гармонією тональних сполук ("Серпанок", "Терновий цвіт",

"Весільний"), феєричної казковості килима ("Купальська ніч", "Княгиня") до панно, виконаних мозаїчним набором соломою, що позначаються чіткістю композиції ("Чарзілля", "Лісова рапсодія"), витонченою стилізацією форм ("Сонце сходить", "Зустріч"), своєрідним орнаментом й ритмікою ("Мозаїка", "Орнаментальна квітка"), стриманим колоритом ("Тече вода з-під явора"), відлунням традицій рідної й Сіверщини ("Птах у колі", "Останній"). Твори самобутні, фантастичні, чарівливі, чисте й світле джерело для пізнання життя.

Леся Майданець-Саєнко від кореня і крони мистецького роду. Закінчила Львівську національну академію мистецтв, захистила кандидатську дисертацію "Становлення національної школи монументально-декоративного мистецтва в Україні (перша третина XX століття)". Магістр живопису, член Національної спілки художників України та Європейської текстильної асоціації, доцент Інституту декоративно-прикладного мистецтва та



дизайну ім. М. Бойчука. Виховує сина Сашка (учень четвертого класу), майбутнього продовжувача художньої справи прадіда Олександра.

Творчість Лесі Майданець-Саєнко позначена оригінальним філософським поглядом ("Червоне і чорне", "Прийдешнє", "Чумацький шлях", "Знак Сонця"), глибинним осмисленням нашої історії ("Київська Русь", "Присвята Олександру Саєнку", "Роксолана"), народних традицій ("Різдвяна ніч", "Купальські вогні") та власним мистецьким стилем ("Передзвін", "Живуть тополі у мені", "Надія", "Дерево і крона", "Гармонія"). Поєднання земного і космічного — це двокрилля її світобачення, якому властиве природне відчуття кольору та пластичної лінії. Твори сонячні й життєрадісні, сповнені позитивної енергії й оптимістичного настрою.

Мистецькі твори Ніни Саєнко та Лесі Майданець-Саєнко здобули визнання. Їх експонували на численних національних і міжнародних виставках у Парижі, Ерфурті й Магдебурзі, Афінах, Торонто, Монреалі й Едмонтоні, Чикаго і Філадельфії, Сіднеї й Канберрі, Москві та Єкатеринбурзі. Текстильні полотна та мозаїчні панно з соломи прикрашають численні музеї й колекції в Україні, Англії, Австралії, Канаді, Німеччині, США, Франції та Росії. У творчому доробку авторів — сучасне оформлення культурних центрів, шкіл, дитячих закладів і дизайн інтер'єрів.

Батьківська національна спадщина та мистецька освіта знаходять втілення у педагогічній діяльності. Ніна Саєнко та Леся Майданець-Саєнко заснували для глухонімих дітей Мистецьку студію імені Олександра Саєнка. На благодійних засадах педагогі створили умови не лише для опанування дітьми основ образотворчої грамоти, технічних прийомів декоративного мистецтва (килимарство, мозаїка соломою, декоративний розпис, малярство на тканині та склі, писанкарство), а й естетичного й етичного виховання. Студія відома в Україні та за її межами.

У день відкриття виставки у Національну спілку майстрів народного мистецтва України прийшли шанувальники мистецтва, студенти, кияни, щоб оцінити працю українських патріоток. Майстрині отримали нагороди і визнання влади і духовенства.



ІСТОРІЯ НА ПОЛОТНІ

Євген ЦИМБАЛЮК,
Рівненська обл.

У Дубенський замок повернувся Тарас Бульба, а з ним — десятки історичних осіб, які у давні та новітні часи творили історію міста. Їхні образи на полотні зібрав художник Володимир Жупанюк.

На чільному місці у доробку сюжетні композиції на історичну тематику, де художник не лише звертається до минувшини, а й привертає увагу сучасників до вшанування ратних подвигів пращурів, порушує проблему збереження культурно-мистецької спадщини України. Саме такими мотивами проймає нове полотно волинського митця — своєрідна панорама історії Дубна.

Цю картину автор презентував Державному історико-культурному заповіднику Дубна, віддаючи шану місту, з яким його пов'язала доля. На тлі розкішної природи та пам'яток культури постає кілька десятків історичних осіб, чия праця примножила славу України. Усі вони гуртуються довкола легендарної постаті Тараса Бульби.

Поруч із представниками минулих століть пліч-о-пліч стоять ті, хто ще зовсім недавно творив історію міста і залишив у ній глибокий слід, як, от видатний археолог Ігор Свешніков.

Через кожну особистість, через кожен штрих на картині можна прочитати історію Дубна, заглибитися у минувшину.

Дмитро ЧЕРЕДНИЧЕНКО

**КОМАШКА ЗАВБІЛЬШКИ
З МАЧИНКУ**

— От добре бути таким малесеньким-манесеньким, як мачинка, — сказав неповороткий індик Гиндя. — Заберешся куди тільки захочеш, навіть у порцелянову чашечку білої конвалії, і ніхто тебе там не знайде... А тут стоїш посеред двору, як опудало, — і всі тебе ж бачать...

— Зате й усі тебе чують: “Гир-гир-гир! Гир-гир-гир!” Там, у порцеляновій чашечці білої конвалії, таких звуків у тебе не вийшло б. У порцеляновій чашечці й звук порцеляновий... біленький, ніжний, — сказала комашка завбільшки з мачинку. — Ось ти мене розчулив самою згадкою про той дивний музичний куточок. Люблю там бувати. О-о, як я люблю розкошувати у тому білостінному храмі. Ти ж, Гиндю, навіть не уявляєш, як то цікаво. Не уявляєш.

Гиндя стояв собі та слухав малу щербетушечку. Слухав, бо й справді не міг уявити всього того, що вона розповідала. І тільки аби не здатися якимось мовчазним невтямком, іноді підтакував малій:

— Гир-гир-гир! Так-так-так!..
— Ото залітаєш до порцелянової чашечки, станеш на дні, глянеш — а в чашечці біло та гарно. Засвітило сонце — порцелянова чашечка замерехтіла живим сяйвом, по стінах сонячні зайчики плигають, а на білій високій колоні, що посередині стоїть, золота корона блищить. Вилетиш на ту колону, а то медок на тичинці поблискує. Що вже добрий та пахучий! Поласуєш трохи медком — так і хочеться по тому білому храмові політати. Отут і починається найщасливіша мить, бо такої музики я ніде не чула. Ой Гиндю, Гиндю, то такі чарівні звуки... Ледве махнеш крильцями, а вони й розсипались перелунням по білих стінах білого храму. Я дужче замахую — тонко-тонко розлягається, мов дзвенить, мерехтіння сонячного зайчика: “З-з-з-з...” Отак швидше-повільніше погойдаюсь у повітрі, а тоді принишкну — а перелуння коливається в тому білосіяному палаці... коливається і виплітається у найтоншу милу музику білого світу...

— Гир-гир-гир! Так-так-так!..
— О Гиндю, я не стримаюсь і зараз же полечу в порцелянову чашечку білої конвалії. І сама намілююся тією чарівною музикою, і тобі на крильцях трохи тих гарнющіх звуків принесу... У самісіньке вушко тобі занесу, аби ти почув...

— Гир-гир-гир! Так-так-так!..
Полетіла комашка завбільшки з мачинку до порцелянового білого храму, а індик Гиндя стояв собі посеред двору, розпустивши віялом хвіст, і думав: “От добре бути таким малесеньким-манесеньким, як мачинка...”

ДОБРІ ЛИЦАРІ
Довгою дорогою ідуть муравлики.

Розвідники донесли, що коло пенька Великого Зайця в торішньому листі лежить чимала смачна кислиця. Тепер усі взялися до роботи, щоб завидна перенести її до господи.

Довгою колоною ідуть муравлики.

ДІТИ НЕБА, ЗЕМЛІ І ВОДИ

Та враз налетіла жовна і багатьох поклювала.

Як раптово вона з’явилась, так раптово і зникла.

Зійшлися до купи муравлики та й засумували:

— Як далі бути? Як урятуватися від напасниці? Дорога до кислиць нічим не прикрита, й жовна може будь-якої хвилини напасти...

Стоять муравлики та й журяться.

Коли це з-під листочків голос: — Не журіться, любі трударики, ми вам допоможемо.

— А хто ви?

— Ми добрі лицарі, а люди нас називають рястом.

Вийшли з-під листочків добрі лицарі та й стали понад стежкою до пенька Великого Зайця. Самі високі, в зеленому вбранні, а на головах по десять шоломів рожевих. Наткнулася жовна до муравликів — аж бачить: грізні лицарі стоять, шоломи, як багнети. О-о, неперелівки їй — треба тікати.

А муравлики тільки сміються: “У цих лицарів навіть зброї нема”. Та й пригощають своїх оборонців настояним за зиму медом великої кислиці.

А із села прилетіли дударики з золотими крильцями, золотими пасочками і золотими дудами. Посідали вони добрим лицарям на плечі й грають:

— І що воно таке? — сам себе питає вголос.

— Як що? Підкова. Моя підкова.

Глянув зелений коник, а перед ним ціла гора стоїть на чотирьох ногах, ще й головою махає.

— Хто ти такий? — питає зелений.

— Коник.

— Ні, я — коник.

— І ти коник, і я коник. Тільки ти зелений, а я гнідий.

— А чого ж я маленький, а ти — як гора?

— Бо ти живеш у траві, а я у стайні.

— Та і ти ж прийшов у траву.

— Це я попастися прийшов.

— А що, ти траву їси?

— Атож.

— А мене не з’їси?

— Ні-і-і... я чемний.

Живини не вживаю. Мені трава зелена — найдобріша.

— А що ж оце таке, на чому я сиджу?

— Підкова.

— А її коні їдять?

— Ні, носять.

— На спині?

— Ой який ти, не збагнеш... На носі. Коли настає зима, ти ховаєшся десь у дупло, а ми мусимо й по холоду ходити, щось возити. А надворі слизько, наші копита ковзають...

— Які копита?

— А глянь мені на ногу.

В тебе на носі пружинка — щоб легше плигати, а в мене — рогове копито, щоб твердіше стояти. А щоб ми не спотикалися на льоду й не падали, то господар до того копита прибиває підкову.

— Чим прибиває? Цвяхами?

— Атож, вухналями.

— І тобі не болять?

— Тут треба вибирати: пожалієш копита — голову розбі’єш... А так і копита ціліші, й підківки коп-коп-коп. Аж дзвенять.

— О-о-о, ця підкова така тверда.

— Бо залізна.

— Я тільки сиджу на ній, і то тверда. А тобі на ногах... А як на щось живе наступити?

— А взимку все живе спить. Це тільки ми та люди товчемося. А на літо господар мені підкови знімає. Тож не бійся!..

— Та й не...

— І маєш знати, зелений конику: ми, гніді, ворони, сірі коні, дуже обережні й добрі. Чи вдень, чи вночі, знай: кінь ніколи не наступить на луках ні пташки, ні ящірки, ні коника. Така вже вдача...

— Виходить, коник коникові брат?

— Авжеж. Неодмінно. А люди ще кажуть: хто знайде підкову, той щасливий. Ось ти...

— ...і щасливий.

— Плигай мені на спину — покатаю.

Зелений коник плигнув Гнідкові на спину, Гнідко побіг кружка луками, луками. А зелений коник сидів верхи на Гнідкові й весело гукав:

— Я щасли-и-ивий! Коник коникові брат!



БІЛЕ

— Біле, біле, біле, — грайливо лепече гайворон на вербі, — а що таке біле?

А тоді думає, думає, думає. І знов як зателенькає:

— Біле, біле, біле, біле... І що таке біле?

Аж тут хлопчик іде. Підводить голову вгору:

— Це ти мене питаєш?

— Те-бе, те-бе...

— Гм... Як тобі й сказати...

— Як, як, як...
— Добре, спускайся на нижчу гілку, я тобі покажу.

— А не...

— Спускайся, не бійся. Не зачеплю. Ось так... Тепер нищечком дивися он туди. Бачиш? На білому пеньочку сидить білий котик і білою лапкою ловить білу сніжинку. Ловить і ловить...

— ...та ніяк не спіймає. А я ось... — мах! і теж не спіймав, тільки сам похитнувся. — Дарма, я краще по-своєму! — та як махнув чорним крилом, то й усі білі сніжинки від себе відігнав.

— Посидь, братику, тихо та помилуйся, як на білому пеньочку сидить білий котик і білою лапкою ловить білі сніжинки. Що вловить, то вона й розтане... До речі, а де ти почув оце “біле”?

— Тут, тут, тут... Ішла собі дівчинка та як вигукне: “Ой, яке біле все!”

— Біле та гарне, — додав хлопчик та й пішов собі.

А гайворон:

— Гар-не, гар-не, гар-не, гар-не...

**ТРИ ЛІХТАРИКИ
В ТЕМНОМУ ЛІСІ**

Було темно-темно в лісі. Навіть пташки не співали, муравлики з дому не виходили, а метелики спали.

Тоді з-під землі вийшли три зелені хлопчики. Вони засвітили білі ліхтарики, що були в них на голові, — і в лісі стало видно.

Виглянув один муравлик у вікно:

— Гей, браття, надворі вже день.

Повибігали усі муравлики — світло та ясно. Пораділи вони й почимчикували вервечкою на полювання.

Позліталися птахи й заспівали. А метелики сплять.

— От лінівці! — сказали три ліхтарики та й стали їх будити. Під-

ходять вони до кожного й світять у самісінькі очі:

— Пора вставати!

А метеликам хоч би що — і вуком не ведуть. Вони просто не знали, що то ліхтарики, вони думали, що то підсніжники.

СИНІ ЧЕРЕВИЧКИ

Ходив, ходив, ходив синім лісом синій Вечір та й забарився.

Стала його мати Ніч шукати й додому кликати:

— Си-и-и-ну!

Почув він та й дух затаїв: “Ма-буть, битиме”.

І — бігом, бігом, бігом додому. Щоб як мати гукне, сказати їй: “А я тут, я коло хати був, далеко й не ходив...”

— Си-ину! Сину! Си-иний синку!.. — непокоїлась мати.

Ось-ось добіжить Вечір додому, ось-ось добіжить. Та перепинився й наробив шелесту — наполохані сичі закричали, заверещали, а мати почула та й сплеснула в долоні:

— Нарешті з’явився, та ще й босий! Де ж твої черевички?

А Вечір стояв, похнюпившись, і тільки блимав темними очима:

— Погубив.

— Ану ходім, показуй, де.

Цілу ніч ходила мати з сином, шукала черевички. Так і не знайшла.

А вранці коники-стрибунці вийшли з хатки з-під листка — аж коло порога сині черевички стоять, повні живої роси.

— То лісові фіалочки, — підказує вивірка з дупла.

— Ні-і, сині черевички...

Коники спочатку здивувалися, а потім напилися живої роси, взули сині черевички та й стали на воротах:

— Ласкаво просимо до хати, любе сонечко.

ЦАПІНА БОРІДКА

Хлопчик зручно сидів біля мами й роздивлявся різьблену ковчигу, з якої позирали на нього випуклі усміхнені очі. “Цапині”, подумав хлопчик і простежував далі. “Ага, он і борідка, така сама мичкувата, як у цапка, і теж усміхнена... Гм... Гм... усміхнена цапина борідка...” Вагон метро похитувався, і борідка покиувала. Наче цапок до хлопчика здоровкався: “Ме-е-е-е...”

— Мамо, цапок.

— Ага, цапок.

— Ма’, він здоровкається...

— Ага...

— Ма’...

— Сиди собі нишком...

— Ма’...

— ...

А цапок усміхався до хлопчика: — Що, побалакав?..

— Не смійся... Краще скажи, де ти такий узявся?

І хлопчик доторкнувся до нього пальчиком, погладив чубчик, ріжки, борідку...

“Ну й ловкий...”

— А чого ти так скрипучо обзиваєшся?.. Не мекаєш, а рипиш...

— Ме-е-е-е... — усміхався цапок та й усе.

— Ти наче на протезах, — дорікав йому хлопчик і торкав пальчиком випуклі усміхнені очі...

— Зараз виходимо, давай руку...

А хлопчик гладив цапину скрипучу борідку.

— Чуєш, виходимо... Руку давай, — мати схопила його за руку й потягла до дверей.

Хлопчик ще озирнувся на цапка, хотів попрощатися. А побачив, як на їхнє місце сів якийсь чоловік і простягав залізні ноги. У нього в руках була різьблена ковчига з рогатою голівкою. Цапок усе усміхався й скрипучо сказав на прощання:

— Ме-е-е-е-е...



ДУ-У-У-ДУ-У-У-ДУ-У-У...

Добрі лицарі заслухалися та й розчулились: порозчиняли свої шоломи, а в шоломах повно меду.

Ду-у, ду-у, ду-у-у,
Пісенька на меду-у-у, —

ще веселіше заграли дударики.

Почула це жовна та як закричить:

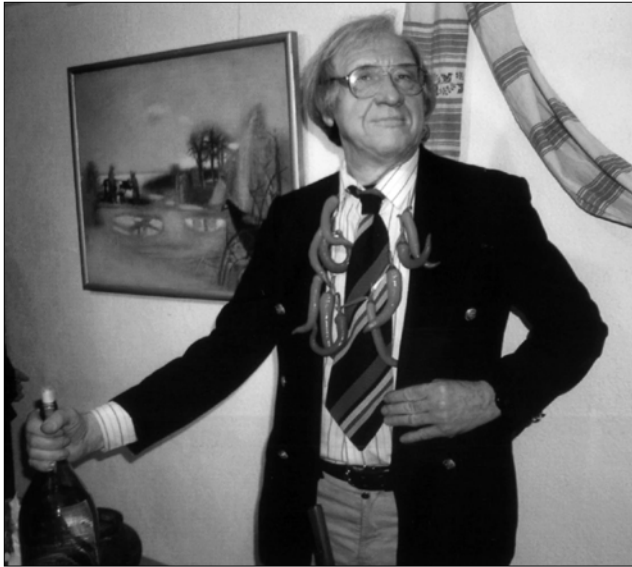
— Бджо-о-о-ли!.. — і з переляку тільки зашуміла.

Так і досі до муравликів не потикається.

КОНИК КОНИКОВІ БРАТ

Плигнув зелений коник із травинки на травинку — ой зелено, ой гарно як навколо. Плигнув ще — на високу билинку сів. А з билинки ще далі видно. А трава он проти сонечка вилискує та хвилюється. Он які хвильки вітерець по траві жене.

“Ану я просто в ті хвильки пірну”, — думає зелений коник. Та плиг! — на зелену хвильку лискучу сів. Вона його ж гойдає, гойдає, а він плиг! — та й на іншу сів. Ще гойдливішу. Гойдь-гойдь! Усе вгору та вниз, угору та вниз. Коник зелений плигнув далі — аж на щось тверде попав. Сюди — круть, туди — круть, на всі боки роздивляється.



Художник Віктор Гонтарів
у передчутті лауреатського бенкету

«ХОДИМО ДАЛЬШЕ, ДАЛЬШЕ СЛАВА, А СЛАВА — ЗАПОВІДЬ МОЯ»

16 лютого відбулося засідання Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка. З двадцяти трьох членів Комітету, які мали вирішувати долю номінантів, були присутніми двадцять. Саме їхні голоси і визначили лауреатів 2009 року. Ними стали актриса Лариса Кадирова, поет Павло Гірник, документаліст і публіцист Володимир Мельниченко, художник Віктор Наконечний і Віктор Гонтарів. Напередодні 9 березня Президент України Віктор Ющенко своїм Указом утвердить рішення Комітету, і кожне з цих імен буде супроводжуватися званням лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка. Грошова винагорода цього року становить 160 тисяч гривень.



Поет Павло Гірник

Любов ГОЛОТА

Редакція газети “Слово Просвіти”, Центральне правління ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка радо вітають своїх висуванців: народну артистку України Ларису Кадирову та Володимира Мельниченка, постійного автора нашого тижневика, доктора історичних наук, генерального директора Культурного центру України в Москві з 2001 року.

Саме на сторінках “Слова Просвіти” він публікував фрагменти своїх монографічних досліджень “Тарас Шевченко і Михайло Грушевський на Старому Арбаті”, “Тарас Шевченко: Моє перебування в Москві”. Володимир Юхимович Мельниченко — член-кореспондент АПН України, заслужений діяч науки України, член НСПУ, автор 40 книжок з історичної, політичної й мистецтвознавчої проблематики. Премією відзначено його документально-публіцистичне дослідження “На славу нашої преславної України” — першу в укра-

їнській і світовій історіографії книжку про дружбу і московські зустрічі Тараса Шевченка й Осипа Бодяньського. Видання присвячується 200-річчю з дня народження Осипа Бодяньського (2008) та 200-річчю з дня народження Тараса Шевченка, що вже не за горами. Ми щиро вклоняємося Володимирові Юхимовичу Мельниченку з особливою вдячністю за його безцінні знахідки в російських архівах, які стосуються видатних дія-

чів української історії, політики, літератури, культури, що завдяки йому оприлюднюються в українських джерелах. Невтомності Вам, дорогий друже! Доброго здоров'я і нових книг!

Лариса Кадирова. Людина дивовижної енергії й таланту. Завдяки їй і разом з нею “Просвіта” проводить сучасні конкурси читців Тарасового Слова, фестиваль моновистав “Марія”, шляхетні сценічні дійства, присвячені Лесі Українці. Не раз, спостерігаючи за її подвиж-

ницькою діяльністю, згадуеш напучування Олеса Гончара “прагнуть задумів глибоких”. Лариса Кадирова не лише має глибокі задуми, вона й здійснює їх глибоко, виповнюючи тою душевною енергією, що відповідна досконалій жіночій душі, філософському розумінню національного та гуманного в Україні III тисячоліття. Жіночі образи, створені Ларисою Кадировою у моновиставах “Посаг кохання”, “Сара Бернар”, “Бути” та у виставі “Всі ми киці і коти” не лише вра-

жають талановитою самовідданою актриси, що створює театральну антологію тієї світової самотності, якою перейнята жіноча душа на вітрах XX та XXI сторіч, яка, всупереч захланності й бездарності, заздрості й безлюб'ю несе талант любові й життєтворення. Нових ролей Вам, дорога наша, шляхетна й всерозуміюча Актрисо!

Художник Віктор Гонтарів створив серію полотен “Мій Гоголь”, цикл живописних робіт “Рік 33. Україна”, “Затемнення”, “Лихоліття”, “Рік 33. Останній Кобзар”, “Селяни”, “Подвір'я мого дитинства”, витримавши марфон серед інших талановитих художників, довів, що живопис може нести високі ідеї, якими живе найкраща частина українського суспільства, а Віктор Наконечний, талановитий народний маляр, своєю перемогою підтримав на силі традиції народного мистецтва Вінниччини і всієї України.

У цьому числі нашого тижневика подаємо добірку віршів поета Павла Гірника із

книжки “Посвітається”, яка й принесла перемогу цьому глибокому поетові. Він, дебютувавши 1987 року книжкою “Летіли гуси”, заявив себе своєю громадянською позицією в царині українського слова і шевченкового духу.

Комітет своїм вибором окреслив своєрідну лауреатську географію: Київ—Харків—Вінниччина—Москва—Хмельниччина. Павло Гірник та Віктор Наконечний живуть і працюють у селах.

Москва озивається не тільки з архівних пошуків В. Мельниченка, але й як адреса російського громадянства одного з членів Комітету, режисера Романа Віктюка, земляка з Львова, відзначеного званням народного артиста України. Жодного разу наш іменитий земляк не побував на засіданнях Комітету. Не переобтяжував себе трудами в роботі високого журі й рок-баяніст та головний менеджер “Країни мрій” Олег Скрипка. І чим, як не снобізмом академіка Миколи Жулинського можна пояснити їхню присутність серед членів Комітету? Хіба що найпопулярніший українсько-російський прозаїк Андрій Курков, теж член Комітету, може розгадати сюжет високих стосунків і високих задумів голови.

Цього року не отримали нагород прозаїки і музиканти. Вочевидь, наступний, 2010-й, буде їхнім роком.

Тож, озгадивши цю замітку Шевченковими словами, його ж словами і завершую: “Но, братія, не вдавайтесь в тугу, а молитесь Богу і работайте розумно, во ім'я матері нашої України... Амінь”.



Народний маляр
Віктор Наконечний



Народна артистка України
Лариса Кадирова



Документаліст і публіцист
Володимир Мельниченко

СЛОВО ПРОСВІТИ

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Т. Шевченка спільно з Українським інформаційним агентством у приміщенні Укрінформу 20 лютого о 13:30 проведе засідання “круглого столу”, присвячене Міжнародному дню рідної мови.

До цієї дати 21 лютого о

17:00 в Палаці мистецтв “Український дім” Товариство “Просвіта” разом з Асоціацією працівників культури та мистецтва проведе творчий вечір співачки, ведучої українського телебачення, заслуженої артистки України, просвітянки Тетяни Негрій.



Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Перший заступник
головного редактора
Ніна ГНАТЮК
279-49-47

Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ мови
Святослав МІЗЕРНЮК
279-39-55

Відділ просвітянської роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57

Відділ коректури
Олена ШУЛЬГА
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Інтернет-редактор
Євген БУКЕТ
279-39-55

Черговий редактор
Ніна ГНАТЮК

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovo-prosvity.org.ua

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301207
Наклад у лютому — 28 800

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.

При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 4,27 грн.
на 3 місяці — 12,36 грн.
на 6 місяців — 23,42 грн.

